

Tėvų edukacija vaikų kūrybiškumui ugdyti šeimoje

Aušra Burbienė¹, Aldona Mazolevskienė²

¹ Panevėžio miesto savivaldybės administracija, Švietimo ir jaunimo reikalų skyrius, Laisvės a. 23, 35200 Panevėžys, ausra.burbiene@panevezys.lt

² Vytauto Didžiojo universitetas, Švietimo akademija, T. Ševčenkos g. 31, 03111 Vilnius, aldona.mazolevskiene@vdu.lt

Anotacija. Straipsnyje tėvų edukacija vaikų kūrybiškumui ugdyti šeimoje atskleidžiama per tėvų patirties koncepcijas. Tyrimas atskleidė, kad šeimoms trūksta patirtinio mokymo(si) ir kryptingo konsultavimo, ugdant vaikų kūrybiškumą. Ugdymo įstaigos vangiai kuria partnerystės ryšius su tėvais, jie menkai įtraukiami į tiesioginį vaikų ugdymo(si) procesą. Tyrimo metu išryškėjo nauja galima bendradarbiavimo su šeimomis forma – *kūrybinės popietės*. Taip pat atskleista esminė tyrimo koncepcija: pedagogų gebėjimas taikyti veiksmingas šeimos ugdymo(si) formas (kūrybines popietes, kitokią patirtinę veiklą), grįstas bendradarbiavimu, dalinimusi informacija ir mokymusi drauge, skatina tėvus domėtis vaikų veikla, padeda stiprinti jų atsakomybę už vaikų ugdymą, garantuojantį sėkmingą įvairių vaiko gebėjimų (tarp jų ir kūrybinių) plėtrą.

Esminiai žodžiai: *kūrybiškumas, tėvų edukacija, edukacinė aplinka, ugdymasis šeimoje.*

Įvadas

Problemos aktualumas. Apie kūrybiškumo svarbą kalba įvairių šalių mokslininkai (Torrance, 1988; Simonton, 2000; Yeh, 2004; Jonynienė, 2004; Kalantzis ir Cape, 2012; Zhou, 2012 ir kt.). Kūrybiškumas apibrėžiamas kaip vienas iš svarbiausių Lietuvos Respublikos švietimo sistemos principų ir kaip svarbi Lietuvos ir Europos pažangos vertybė. Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“, EBPO organizacijos paskelbtoje „Inovacijų strategijoje“ ir Europos Sąjungos strateginėje programoje („ES 2020“) akcentuojamas kūrybiškumo ugdymas, novatoriškumo ir kūrybingumo visuose švietimo ir mokymo lygmenyse plėtojimas. Taip pat pabrėžiamas švietimo dalyvių (tėvų, pedagogų ir kitų specialistų) bendravimas ir bendradarbiavimas, mokymasis ir idėjų sklaida

kuriant kūrybingas ugdymo įstaigas, garantuojančias į vaiką orientuotą ugdymą (*Švietimo problemos analizė*, 2012).

Lietuvos ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše (2014), Anglijos ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymo programoje (*Development Matters in the Early Years Foundation Stage* (EYFS), 2012) kūrybiškumas išskiriamas kaip atskira vaikų pasiekimų sritis, kuri integruojama į visas mokymosi sritis, užtikrinančias sėkmingą vaiko asmenybės formavimą(si). Būtent tai akcentuoja ir Jonynienė (2004), Kalantzis ir Cape'as (2012), Zhou (2012) ir kt., besidomintys kūrybiškumo ugdymo reikšme asmenybei ir visuomenei, suprasdami, kad kūrybiškumas pasireiškia įvairiose gyvenimo ir mokymosi situacijose. Svarbiausia spontaniškai gimstančias vaiko kūrybines iniciatyvas palaikyti ir plėtoti, sukuriant tam palankią edukacinę erdvę (Jonynienė, 2004; Fumoto, Robson, Greenfield, Hargreaves, 2012).

Laikantis požiūrio, kad kūrybiškumas natūraliai ir spontaniškai reiškiasi įvairiose gyvenimo situacijose, svarbu skatinti ikimokyklinio ugdymo pedagogus ieškoti artimo ryšio su šeimomis, teikiant joms žinių ir idėjų, kaip ugdyti vaiko kūrybiškumą namuose. Reikia pastebėti, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymo šeimoje klausimais domėtasi ir rašyta labai nedaug. Daugiausia šioje srityje darbavosi Petrulytė (2013), tirdama vaiko kūrybiškumo ugdymą šeimoje, įvairesnės patirties galima rasti kitų šalių ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programose.

Anglijos vaikų ankstyvojo ugdymo dokumente (*Quality Matters in Early Childhood Education and Care*, 2012) pabrėžiama, kad daugelyje šalių (Anglijoje, Airijoje, Naujojoje Zelandijoje, Šiaurės šalyse ir JAV) ugdymo gerinimo siekiama per aktyvų šeimos dalyvavimą vaiko ugdymo procese. Praktiškai visose paminėtų valstybių ugdymo programose pabrėžiamas tėvų įtraukimas į vaikų ugdymo procesą, jų sąveika, vaikų poreikių bei lūkesčių supratimas ir tenkinimas. Tai akcentuojama ir Lietuvos priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje (2014). Taigi akivaizdu, kad pamažu ir Lietuvoje siekiama kartu su šeima dalintis informacija ir vaiko ugdymo(si) patirtimi, kurti bendro darbo santykius, tačiau vis dar labai stokojama veiksmingų aktyvaus šeimos įtraukimo į ugdymo procesą formų.

Taigi šeima ir ugdymo įstaiga turėtų kurti bendrą vaiko edukacinę erdvę ir vieningai siekti tikslo – ugdyti kūrybingą ir pasirengusią prisitaikyti kintančioje aplinkoje asmenybę. Todėl svarbu iširti, kokios pedagogų taikomos ugdymo formos labiausiai įkvepia tėvus plėtoti vaiko kūrybiškumą namų aplinkoje, atrandant prasmingas sąveikas ir įgyjant jiems reikšmingos kūrybinės patirties.

Tyrimo problema. Kūrybingos ir atsakingos asmenybės formavimuisi ypač didelę reikšmę turi šeima. Stebėjimai rodo, kad daugeliui šeimų trūksta patirties ir kryptingo konsultavimosi (patirtinio mokymosi) ugdant vaiko kūrybiškumą ir kuriant palankią edukacinę aplinką namuose. Šiuo metu itin aktualią mokslinę ir praktinę problemą galima konkretizuoti šiais probleminiais klausimais:

1. Kokie šeimų mokymo tikslai, būdai, formos skatina tėvus susidomėti vaiko kūrybiškumo ugdymu bei aplinkos įtaka jo kūrybiškumo plėtrai?
2. Ar šeimos interesai ir vertybės daro poveikį vaiko kūrybiškumui?

3. Ar šeimos aplinkoje yra priemonių, skatinančių vaiko kūrybiškumą?
4. Kas skatina vaiko aktyvumą bendraujant su tėvais per kūrybines popietes?

Tyrimo objektas – ikimokyklinio amžiaus vaiko kūrybiškumo ugdymas šeimoje.

Tyrimo tikslas – ištirti vaiko kūrybiškumo ugdymąsi šeimoje, sukuriant tam palankią edukacinę aplinką. Tikslui įgyvendinti keliami šie *tyrimo uždaviniai*:

- 1) pateikti svarbiausias kūrybiškumo sampratas ir jo ugdymo teorines išvalgas;
- 2) išsiaiškinti, kokie veiksniai lemia vaiko kūrybinį aktyvumą bendraujant su tėvais;
- 3) išryškinti ir išanalizuoti tėvų ir vaikų patirtį, įgytą per kūrybines popietes;
- 4) nustatyti ir išanalizuoti šeimos vaidmenį kuriant aplinką, skatinančią vaiko kūrybiškumą;
- 5) sukurti veiklės (pažintinio tyrinėjimo, skaitymo, meninės kūrybos, žaidimo vaidmenimis), kuria būtų ugdomas vaiko kūrybiškumas šeimoje, projektus.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, sisteminimas ir modeliavimas, formalusis interviu, stebėjimas natūralioje aplinkoje, atvejo studija, kokybinė duomenų analizė.

Teorinis pagrindimas. Mokslinės literatūros šaltinių analizė atskleidė, kad mokslininkai kūrybiškumą laiko dinaminio matmeniu, kuris atsiranda per sąveiką su suaugusiais (tėvais, pedagogais ir kt.) ir su aplinka. Kūrybiškumo ugdymas mokslinės literatūros šaltiniuose yra plačiai apibrėžiamas kaip sąveikinis procesas, pasižymintis dialogo kūrimu, mokymu(si) darant (veikiant), laisvu pasirinkimu ir atradimais, turimos patirties panaudojimu ir plėtimu praktinėje kūrybinėje veikloje. Ši sąveika skverbiasi į kasdienę vaiko veiklą. Vaiko smalsumas, žaismingumas, mokymasis stebint ir bendraujant su suaugusiais skatina jį kūrybiškai veikti – naujais būdais derinti idėjas, ieškoti kūrybinių sprendimų, tyrinėti, eksperimentuoti, kurti; visa tai akcentuoja nemažai autorių (Bitinas, 2006; Pocienė, 2010; Zhou, 2012; Kalantzis ir Cape, 2012; Fumoto ir kt., 2012). Taigi prasmingų sąveikų atradimas labiausiai skatina vaiką kūrybiškai veikti ir plėtoti kūrybiškumą, kuris gimsta tik jungtinėje veikloje. Todėl šiuolaikinės literatūros šaltiniai, apibūdindami kūrybiškumą ir jo ugdymą, akcentuoja perėjimą nuo individualios kūrybiškumo ugdymo(si) sampratos prie proceso dalyvių sąveikos, suteikiant kiekvienam galimybę laisvai rinktis, veikti, daryti atradimus ir tobulėti. Manoma, kad vis daugiau kūrybinių idėjų gimsta jungtinės veiklos aplinkoje, kur kartu veikiama, bendradarbiaujama, dalinamasi patirtimi ir sprendžiami įvairūs klausimai. Galima teigti, jog kūrybiniame procese ypač reikšmingos yra kūrybinės sąveikos (tėvai–vaikai), atliepančios vaiko poreikius, atveriančios naujus potyrius, skatinančios jo individualią saviraišką ir pozityviai veikiančios jo kūrybiškumą.

Analizuojant mokslinę literatūrą nustatyta, kad kokybiškas vaiko kūrybiškumo ugdymas(is) neįsivaizduojamas be (1) tėvų mokymosi (kūrybinės patirties kaupimo) dalyvaujant vaiko ugdymo(si) veikloje, (2) pedagogų pagalbos tėvams plėtojant vaiko kūrybiškumą namuose, (3) tėvų savarankiškų pastangų ir gebėjimų kurti vaikui palankią edukacinę aplinką. Nuo viso to priklauso vaiko kūrybinio mąstymo raiška ir kūrybiškumo gebėjimų plėtojimas.

Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimas organizuotas taikant kokybinio tyrimo metodus: *formalųjį interviu, stebėjamą natūralioje aplinkoje ir atvejo studiją*. Siekiant iširti individualias tiriamųjų nuomones ir jų patirtį, su jais buvo kuriama ilgalaikė sąveika (po tris susitikimus) ir taikomi formaliojo interviu bei stebėjimo natūralioje aplinkoje metodai, leidžiantys suformuoti informatyvų tyrimo duomenų kontekstą (Arthur, Waring, Coe, Hedges, 2012).

Tiriant tėvų savaiminio, patirtinio mokymosi reiškinių, išryškinant jiems reikšmingą patirtį, įgytą per kūrybines popietes, taikytas *giluminis pokalbis – interviu*. Naudojant šį metodą, atskleista tėvų nuomonių apie kūrybinę veiklą ir jos vertinimų svarba. Suformuluoti konkretūs klausimai, kurie buvo užduodami atvira forma, leidžiant kalbantiesiems rodyti iniciatyvą. Respondentams (tėvams) buvo pateikti 8 atviri klausimai. 1–3 klausimai buvo skirti išsiaiškinti, kaip jie vertina ir skatina savo vaiko kūrybiškumą. Tyrimo respondentų buvo teirujamasi, (1) kokius pastebėjo vaiko kūrybiškumo požymius, (2) kieno iniciatyva (jų ar vaiko) kilo kūrybinių idėjų, (3) kaip jie skatino vaiko kūrybinę raišką. 4–8 klausimai buvo skirti respondentų įgytai patirčiai išsiaiškinti. Buvo prašoma pakomentuoti, (4) kokios kūrybinės sąveikos su vaiku per popietes jiems labiausiai patiko, (5) kokias kūrybinės veiklos idėjas ketina įdiegti namų aplinkoje, (6) kaip praplėtė savo vaiko kūrybinių galių pažinimą, (7) kokia aplinka ir joje esančios priemonės žadino vaiko kūrybiškumą, (8) kokios naudos davė jiems ir vaikui šis kūrybinis procesas (veikimas kartu).

Kiekvieno interviu trukmė buvo nuo vienos iki pusantros valandos. Atviri respondentų atsakymai buvo fiksuojami diktofonu. Siekiant išsamiai atskleisti tėvų mokymosi naudingumą ir prasmingumą, kiekvienos šeimos tėvai buvo apklausiami po tris kartus. Taigi per visą tyrimą buvo paimta 18 giluminių interviu.

Stebėjimas natūralioje aplinkoje taikytas siekiant atskleisti vaiko potyrių raišką kūrybinėje veikloje. Šio metodo pranašumas tas, kad informantai stebimi natūralioje aplinkoje stebėtojai kartu dalyvaujant toje pačioje veikloje (Boyd ir Bee, 2011). Vaikai laisvai kūrybiškai veikdami natūraliai išreiškė save. Stebėjimo faktai užfiksuoti vaizdajuostėje. Peržiūrint vaizdinę medžiagą, išsamiai išanalizuotos situacijos, leidžiančios atskleisti veiksnius, kurie daro įtaką vaiko kūrybiniam aktyvumui sąveikaujant su tėvais.

Atliekant vaikų kūrybinio aktyvumo stebėjimus, tyrimo procedūrose dalyvavo 8 vaikai, t. y. surengta 12 susitikimų (kūrybinių popiečių), kuriuose kiekvienas vaikas buvo stebėtas tris kartus (24 stebėjimai).

Vėliau, po visų kūrybinių popiečių, buvo renkama informacija apie šeimų vertybes ir jų aplinką, skatinančią vaiko kūrybiškumą. Organizuotas pokalbis (interviu) su tėvais ir rengti šeimų aplinkos aprašymai.

Formaliojo interviu, kuris buvo paimtas įprastoje šeimos aplinkoje, namuose, per laisvą, neįpareigojantį pokalbį (tyrėjas profesionalas jame atliko lygiateisio su tiriamuoju

partnerio vaidmenį), buvo siekiama išsiaiškinti šeimos interesus ir vertybes, darančius įtaką vaiko kūrybiškumui.

Respondentų buvo teiraujamasi, (1) kas yra vaiko kūrybinė veikla ir kokią veiklą jie plėtoja su vaiku namuose, (2) kaip jie inicijuoja vaiko kūrybinę veiklą, (3) kaip įrengta vaiko kūrybinė erdvė namuose, (4) ką labiausiai nori veikti jų vaikas namuose, (5) kuo domisi jis ir kiti šeimos nariai, (6) kokios vertybės svarbios jų šeimai, (7) kaip jie bendrauja su vaiku, kad jis ugdytųsi kūrybiškumą.

Atvejų studijos atliktos siekiant išryškinti pasirinktų šeimų namų aplinkos skirtybes ir jų įtaką vaiko kūrybiškumui. Šis metodas dažniausiai taikomas tyrimo situacijoms aprašyti (Arthur ir kt., 2012). Vadovaujantis šiuo metodu, parengtos skirtingų šeimų namų aplinkos charakteristikos (aprašymai) pagal numatytus kriterijus. Atvejų studijos tyrimo imtį sudarė tos pačios 6 šeimos, buvo parengti šių šeimų namų aplinkos aprašymai, apsilankius jų namuose.

Visų tyrimo duomenų pateikimo forma – aprašomoji. Duomenys yra pristatomi tiriamųjų nuomonių pavidalu. Visi tyrimo duomenys nuosekliai apibendrinti išskiriant loginius, prasminius kontekstus, atskleidžiančius tiriamųjų patirties koncepcijas. Visuose tekstuose buvo rasti semantiniai vienetai, identifikuojamos jų prasmės. Jie sugrupuoti pagal panašumą, o vėliau įvardinti grupių pavadinimai tapo struktūrinėmis nagrinėjamo reiškinių ašimis – *kategorijomis*. Taigi visa tyrimo duomenų medžiaga apibendrinta šiais būdais: tėvų nuomonių komentavimu, tyrėjo stebėto ir užfiksuoto ugdomojo proceso bei šeimų namų edukacinės aplinkos analize.

Tyrimo dalyvių atranka. Tyrimas atliktas 2013–2014 m., jame dalyvavo 6 šeimos, gyvenančios Panevėžio mieste. Atrenkant šeimas buvo taikyta tikslinė kriterinė atranka, kuria siekta užtikrinti, kad tiriamieji atitiktų tyrimo poreikius ir būtų garantuotas reprezentatyvumas (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008). Šeimos buvo pasirinktos remiantis šiais kriterijais: (1) *moralios, besirūpinančios vaikų ugdymu ir darnios šeimos, kuriose vyrauja pozityvūs tarpusavio santykiai*; (2) *tėvai, pakankamai daug laiko praleidžiantys su vaikais namuose*; (3) *rūpestingi ir atsakingi tėvai, sutikę kartu su vaiku (-ais) dalyvauti kūrybinėse popietėse*. Tėvai, kaip tiriamųjų grupė, reprezentuoja tam tikrą tapatumą ir bendrą patirtį, nes jie pakankamai laiko gali praleisti su savo vaikais namuose, kurdami aplinką, skatinančią vaikų kūrybiškumą.

Tyrimo rezultatų analizė

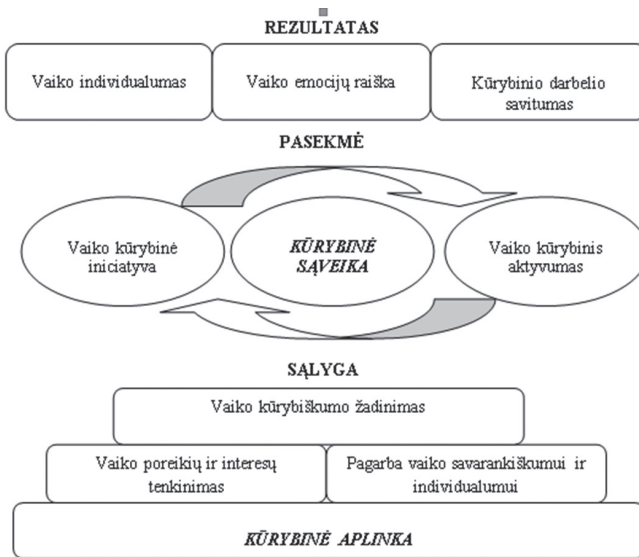
Per tyrimą pirmiausia buvo siekiama išskirti veiksnius, lemiančius vaiko kūrybinį aktyvumą sąveikaujant su tėvais.

Autorių (Grakauskaitė-Karkockienė, 2002; Zuckerman, 2007; Oaklander, 2007; Pocienė, 2010; Fumoto ir kt., 2012) mokslinės literatūros šaltinių analizė atskleidė, kad

šeima gali sėkmingai užtikrinti vaiko kūrybiškumo plėtrą, parinkdama tinkamas kūrybines medžiagas, priemones, sudomindama kūrybine veikla ir veikdama kartu su vaiku.

Siekiant nustatyti minėtų autorių mokslinėje literatūroje išskirtų veiksnių – patrauklių kūrybinių medžiagų, priemonių, sudominimo kūrybinėmis veiklomis, veikimo kartu su vaiku ir pan. – poveikį vaiko kūrybiniam aktyvumui, buvo atlikti individualūs vaikų kūrybinio aktyvumo stebėjimai ir jų analizė.

Remiantis stebėta medžiaga, buvo sukurtas prasminių kategorijų modelis (1 pav.), leidžiantis išryškinti reikšmingiausias veiksnias, lemiančius vaiko kūrybinį aktyvumą.

1 pav. Pagal vaiko kūrybinio aktyvumo stebėjimo duomenis sukurtas prasminių kategorijų modelis

Prasminių kategorijų modelis liudija, kad vaiko kūrybinį aktyvumą lemia palanki *kūrybinė aplinka*, kurioje gimsta prasmingos *kūrybinės sąveikos*, skatinančios vaiko iniciatyvą ir jo kūrybinių galių plėtrą.

Kategorija *kūrybinė aplinka* yra atskleidžiama per šias subkategorijas: *pasakos sekimas ir aptarinėjimas; knygos iliustracijų analizavimas; įvairios kūrybinės medžiagos ir priemonės; muzikos įrašų klausymasis*. Daugiausia turinio yra priskiriama subkategorijai *įvairios kūrybinės medžiagos ir priemonės*.

Kategorijos *vaiko poreikių, interesų tenkinimas* ir *pagarba vaiko savarankiškumui, individualumui* atskleidžia, kad kūrybinė aplinka glaudžiai siejama su santykiais, kurie grindžiami pagarba ir pasitikėjimu. Kategorija *pagarba vaiko savarankiškumui ir individualumui* grindžiama subkategorijomis *nesikišimas į vaiko kūrybą, savarankiškas veiksmų atlikimas*. Tokiu būdu apibūdinant per kūrybines popietes išryškėjusius vaiko ir tėvų santykius, skatinančius vaiko kūrybiškumo plėtojimąsi, labiausiai orientuojamasi į vaiko kūrybinės laisvės nevaržymą.

Taip pat pastebėta, kad tėvai, suteikdami vaikui kūrybinę laisvę, daug dėmesio skiria *vaiko interesams pažinti ir jo poreikiams tenkinti*. Ši kategorija atskleidžiama per šias subkategorijas: *pasirinkimo ir eksperimentavimo galimybių suteikimas, vaiko nuomonės ir pasirinkimo paisymas, pagalbos poreikio patenkinimas, aprūpinimas reikiamomis priemonėmis ir medžiagomis*. Labiausiai išryškėja *pasirinkimo ir eksperimentavimo galimybių vaikui suteikimo svarba* (<...> *pasiūloma pasirinkti spalvas* <...>, *patariama pabandyti vieną spalvą lieti šalia kitos ir stebėti, kaip jos susilieja* <...>). Vaikas, turėdamas galimybę laisvai veikti ir eksperimentuoti su daiktais, esančiais jo aplinkoje, gali sėkmingai plėtoti savo kūrybines idėjas ir gebėjimus.

Galima daryti prielaidą, jog prasminga veikla, patraukliomis kūrybinėmis priemonėmis ir darniais santykiais, atliepančiais vaiko poreikius, pomėgius ir interesus, pažadinamas vaiko noras kurti.

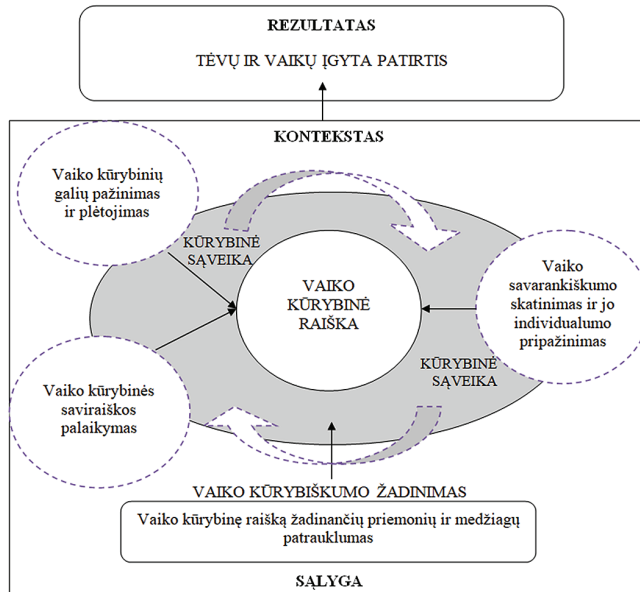
Įkvėpus vaiką kūrybai, pabunda jo kūrybinė iniciatyva, kuri vėliau sėkmingai plėtojama sąveikaujant kartu su tėvais. Dialogo reikšmė vaiko kūrybiniam aktyvumui ir iniciatyvumui ypač išryškėja kategorijoje *kūrybinė sąveika*, kurioje išskiriamos šios subkategorijos: *kūrybinių idėjų gimimas ir sprendimų priėmimas jungtinėje veikloje; pasiūlymai, patarimai ir pamokymai; paskatinimai ir pagyrimai; pagalbos teikimas; bendradarbiavimas kūrybiniame procese; vaiko kūrybinės idėjos palaikymas*. Todėl galima teigti, kad prasmingų ugdymosi sąveikų kūrimas labiausiai skatina vaiko kūrybinę iniciatyvą ir aktyvumą. Tačiau kūrybiniame procese kartais pastebimi ir neigiami tėvų veiksmai, varžantys vaiko kūrybinę laisvę. Subkategorijos *pasipriešinimas vaiko kūrybinei laisvei ir kišimasis į vaiko kūrybinį procesą* liudija, kad tėvai nori daug ką padaryti už vaiką, tuo apribodami jo saviraišką ir savarankiškumą.

Kalbant apie vaiko saviraišką, reikėtų išskirti tris reikšmingiausias kategorijas: *vaiko individualumas, vaiko emocijų raiška ir kūrybinio darbelio savitumas*. *Vaiko individualumas* aiškinamas subkategorijomis *patirties atsiskleidimas, atsakingas ir kruopštus veikimas*. Tai reiškia, kad vaiko individualumas atsiskleidžia per vaiko patirtį ir asmenines savybes (pavyzdžiui, kruopštumą, atsakingumą).

Vaikas, dalyvaudamas kūrybinėje veikloje kartu su tėvais, įsijaučia į tą veiklą ir noriai kuria. Tai parodo vaiko reiškiamos emocijos kūrybiniame procese (*didelis susidomėjimas kūrybine veikla; liūdėjimas dėl kūrybinės saviraiškos užslopinimo; džiaugsmo ir pasitenkinimo reiškimas*). Taigi, tėvams palaikant vaiko veiklumą ir iniciatyvumą, kaupiama nauja patirtis ir pažadinama kūrybinė vaizduotė. Savo mintis ir idėjas vaikas išreiškia originaliomis spalvų kompozicijomis, įdomiais ornamentais.

Remiantis išskirtomis prasminėmis kategorijomis, galima formuluoti išvadą, jog vaiko kūrybiniam aktyvumui lemiamą reikšmę turi suaugusiųjų veiksmai, tiksliau sakant, jų gebėjimai puoselėti vaiko kūrybiškumą, taikant tinkamas ugdymo strategijas ir principus (t. y. tėvų neperdėtas, nuoširdus domėjimasis vaiku ir dalyvavimas bendroje kūrybinėje veikloje skatina vaiko kūrybinį mąstymą).

Kitas reikšmingas tyrimo žingsnis – per kūrybines popietes įgytos tėvų ir vaikų patirties turinio analizė, kuria remiantis išskirtos prasminės kategorijos ir subkategorijos. Pagal tėvų diskurso koncepcijas sukurtas prasminių kategorijų modelis (2 pav.).

2 pav. Remiantis pokalbiais su tėvais apie įgytą kūrybinę patirtį sukurtas prasminių kategorijų modelis

Prasminių kategorijų modelis atskleidžia tėvų labiausiai akcentuojamą kategorijų *vaiko kūrybiškumo žadinimas, kūrybinė sąveika, vaiko kūrybinė raiška, tėvų ir vaikų įgyta patirtis* turinį.

Šis tėvų diskurso *per kūrybines popietes įgyta patirtis* prasminis kategorijų modelis liudija, kad dalyvaudami kartu su vaiku kūrybiniame procese tėvai ne tik stebi ir skatina vaiko kūrybinę raišką, bet ir įgyja jiems reikšmingos patirties. Kalbant apie tėvų įgytą patirtį, išskiriamos šios subkategorijos: *naujų technologinių kūrybos galimybių atradimas; siekimas rūpintis vaiko kūrybiškumo ugdymu(si) namuose; nesikišimo į vaiko kūrybinį procesą svarbos suvokimas; naujų kūrybinių idėjų ir vaiko kūrybiškumo žadinimo formų atradimas*. Subkategorija *naujų kūrybinių idėjų atradimas* atskleidžia, kad dauguma tėvų meninės kūrybos srityje mažiausiai turi idėjų, jiems sudėtinga parinkti įdomias priemones ir atlikimo techniką, todėl įgyta patirtis bus jiems naudinga ugdant vaiko kūrybiškumą namuose.

Rūpindamiesi vaiko kūrybiškumo ugdymu(si) namuose, tėvai suvokia, kad jie turi pažadinti vaiko kūrybiškumą ir jį plėtoti. Vaiko kūrybiškumo žadinimą jie pirmiausia sieja su kūrybinių medžiagų įvairove ir patrauklumu (<...> *kai kurias priemones jie stverdavo kaip saldinius* <...>) ir tik paskui – su kūrybiniu procesu (<...> *pastebėjome, kad vaikams buvo įdomu pažinti naujas priemones ir su jomis kurti* <...>).

Išanalizavus kategorijos *kūrybinė sąveika* ir reikšmingiausių subkategorijų *pagalba vaikui*, *jungtinė veikla (partnerystė)*, *šėimos bendradarbiavimo ir buvimo drauge nauda* turinį, matyti, kad tėvai suvokia kūrybinės sąveikos prasmingumą. Pagalbą vaikui tėvai supranta kaip sunkumą, susijusį su kūrybinio darbelio atlikimo technika, įveikimą bendromis jėgomis. Kaip teigia H. Fumotas, S. Robsonas, S. Greenfieldas, D. Hargreavesas (2012), tikėtina, kad tėvams drauge dalyvaujant kūrybiniame procese vaikai pasakys, kad kažko negali padaryti ir jiems reikia pagalbos. Tokiose situacijose ypač reikšminga tarpusavio sąveika (tėvai–vaikas).

Subkategorijos *jungtinė veikla (partnerystė)* turinys leidžia teigti, kad tėvai mielai įsitraukia į kūrybinį procesą ir veikia kartu su vaiku (<...> *kolektyviškai kūrėme darbelį, buvome kartu, dirbome* <...>). Subkategorija *šėimos bendradarbiavimo ir buvimo drauge nauda* dar labiau atskleidžia kūrybinės sąveikos svarbą (<...> *malonumas buvo veikti kartu su vaikais* <...> *mums buvo svarbus bendras šėimos dalyvavimas šiame kūrybiniame procese* <...> *manome, kad bendra kūrybinė veikla gerina tarpusavio bendravimą ir dar labiau suartina šeimą* <...>). Galima daryti išvadą, kad kiekvienai šeimai labai svarbus buvimas drauge, susitelkimas, bendras veikimas. Kūrybiškai sąveikaujant gimsta pozityvūs abipusiai jausmai, dalinamasi patirtimi, mokomasi turiningai būti su vaikais, siekiama artimesnių šeiminių santykių.

Svarbu pastebėti, kad tėvai pripažįsta, jog kūrybinės popietės leidžia jiems geriau pažinti vaiką bei jo kūrybines galias. Kategorijos *vaiko kūrybinių galių pažinimas ir plėtojimas* tėvų reprezentuojamos tokiomis prasminėmis subkategorijomis: *savarankiškumo stiprinimas, pasitikėjimo savimi didėjimas, motyvacijos kurti augimas, kūrybos savitumas*. Tėvai teigia, kad jiems džiugu stebėti, kaip jų vaikai kuria ir išreiškia save. Pasak Fumoto ir kt. (2012), taip jie skatina vaikų kūrybinę raišką.

Reikšminga yra tai, kad visų tyrime dalyvavusių šeimų tėvai siekia orientuotis į vaiko poreikius ir interesus. Tai įrodo kategorijoje *vaiko savarankiškumo skatinimas ir jo individualumo pripažinimas* išskirtos šios subkategorijos: *vaiko savarankiškumo gerbimas, kūrybinės laisvės nevaržymas, įsiklausymas į vaiko nuomonę*. Ryškiausia subkategorija – *kūrybinės laisvės nevaržymas* yra konkretinama tokiu turiniu: <...> *kartais norisi labai prisidėti, bet susivaldai* <...> *kaip jai patinka, kaip jiniai nori, taip ir daro* <...>. Taigi tėvai, pozityviai vertindami vaiko savarankiškumą ir individualumą, užtikrina sėkmingą jo kūrybinių galių plėtrą ir aktyvią kūrybinę raišką. Apibūdindami vaiko kūrybinę raišką, tėvai labiausiai kreipia dėmesį į kūrybinių priemonių patrauklumą ir kūrybinės saviraiškos skatinimą.

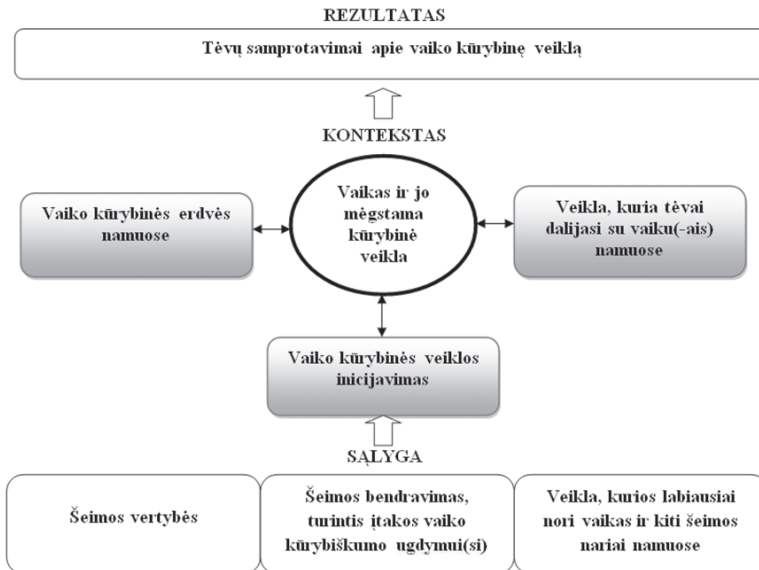
Kategorija *kūrybinės saviraiškos skatinimas* atskleidžiama per šias subkategorijas: *kūrybinės iniciatyvos palaikymas, paskatinantys žodžiai, kūrybinių idėjų siūlymas*. Labiau tėvų išryškinama pirmoji subkategorija *kūrybinės iniciatyvos palaikymas* leidžia teigti, kad tėvams svarbus vaiko kūrybinis veiklumas. Vaiko saviraiškos reikšmingumą tėvams taip pat parodo tėvų pastangos suprasti vaiko kūrybinę veiklą (<...> *didelis noras, įdomi spalvų išraiška* <...> *maišė spalvas* <...> *beždžionėlės ausytes, kojytes, rankytes gražiai įkomponavo, tik šypseną ant ausų užkabino* <...> *reiškė savo mintis apie skambančios*

*muzikos nuotaiką <...>). Galima daryti išvadą, kad kūrybiniame procese, tėvams palaikant vaiko kūrybinę iniciatyvą, išryškėja vaiko kūrybinės galios ir įgyjama naujos patirties. Tai tėvai akcentuoja tekstais, kurie apibendrinami šiomis subkategorijomis: *saviti kūrybiniai sprendimai, individuali raiška, vaiko iniciatyva, drąsos, pasitikėjimo savimi atsiskleidimas, gebėjimas sugalvoti ir įgyvendinti kūrybinę idėją, naujų žinių įgijimas.**

Remiantis prasminėmis kategorijomis galima formuluoti išvadą, kad per kūrybines popietes šeima darniai bendrauja ir bendradarbiauja, tėvai stengiasi pažinti vaiką ir jo kūrybines galias, plėtoti jo kūrybinę raišką, šeima aktyviai kaupia visiems nariams reikšmingą patirtį.

Tolesnis tyrimo siekis buvo nustatyti šeimos vertybių, bendravimo (tėvų elgsenos) ir šeimos aplinkos įtaką vaiko kūrybiškumui.

Remiantis tėvų diskurso *Šeimos vertybių ir bendravimo (tėvų elgsenos) įtaka vaiko kūrybiškumui* koncepcijomis ir *Šeimos namų aplinkos aprašymais*, sudarytas prasminių kategorijų modelis, kuriame išskirtos aštuonios esminės kategorijos (3 pav.).

3 pav. Remiantis pokalbiu su tėvais apie šeimos vertybes sudarytas prasminių kategorijų modelis

Apibūdinant tėvų sampratų prasmines kategorijas, subkategorijas ir jų turinį, pastebėta, kad labiausiai tėvai akcentuoja prasmį turinį šių kategorijų: *šeimos vertybės; šeimos bendravimas, turintis įtakos vaiko kūrybiškumo ugdymui(s); veikla, kurios labiausiai nori vaikas ir kiti šeimos nariai namuose.*

Kategorijoje *šeimos vertybės* labiausiai išryškėjo šios subkategorijos: *gražus bendravimas ir darnūs tarpusavio santykiai; laiko praleidimas su vaiku.* Šių subkategorijų turinys liudija, jog tėvai siekia, kad vaikai matytų gražią, darnią šeimą (<...> *praleidžiame daug laiko su vaikais <...> mėgstame vakarus leisti visi kartu, bendrauti, žaisti <...>.*

Kategorija *šeimos bendravimas, turintis įtakos vaiko kūrybiškumo ugdymui(si)* yra atskleidžiama trimis reikšmingiausiomis subkategorijomis:

- galimybių pasirinkti norimą veiklą vaikui suteikimas,
- įsitraukimas į vaiko žaidybines bei kūrybines veiklas,
- vaiko patirtį plėsti padedantis bendravimas.

Subkategorijos *galimybių pasirinkti norimą veiklą vaikui suteikimas* turinys leidžia teigti, kad tėvai įsiklauso į vaiką ir leidžia jam laisvai veikti (<...> *leidžiame laisvai rinktis, veikti savarankiškai <...> nesikišame į vaikų kūrybą <...> suteikiame daug laisvės jos savarankiškai veiklai, ji mielai žaidžia su namų daiktais, kitomis medžiagomis (siūlais, sagomis ir kt.) <...>*). Subkategorijos *įsitraukimas į vaiko žaidybines bei kūrybines veiklas* turinys rodo, kad tėvai stebi vaiko kūrybinį procesą ir palaiko vaiko kūrybinio mąstymo raišką (<...> *mėgstame ir daug klausti, pasitikslinti ar išsiaiškinti, ką pavaizdavo savo piešinyje ar kitame kūrybiniame darbelyje <...>*). Subkategorija *vaiko patirtį plėsti padedantis bendravimas* yra konkretinama tėvų komentarais (<...> *daug bendraujame, aptarinėjame įvairias kasdienes situacijas, stebime gamtos reiškinius ir pan. <...>*). Taip apibūdinami *šeimos bendravimas, turintį įtakos vaiko kūrybiškumo ugdymui(si)*, tėvai labiausiai orientuojasi į vaiką ir jo interesus.

Kategorijoje *veikla, kurios labiausiai nori vaikas ir kiti šeimos nariai namuose*, išskirtos subkategorijos atskleidžia šeimos narių pomėgių įvairovę: *knygų skaitymas bei savo kūrybos pasakų sekimas; meninė kūryba (lipdymas, piešimas ir pan.); namų aplinkos tvarkymas ir gražinimas; grojimas, šokimas; aktyvus sportas*. Taip pat pastebėta, kad tėvų pomėgiai neretai lemia vaiko susidomėjimą viena ar kita kūrybiškumą žadinančia veikla: <...> *man, mamai, patinka knygos, ir mergaitės mato ir pačios mielai skaito <...> vaikus domina piešimas ir lipdymas, kaip jau minėjome, mielai jie ir siuva, nes man, kaip mamai, labai patinka siuvinėti kryželiu <...> patinka kartu su manimi atlikti įvairius namų ruošos darbus, gal todėl, kad aš labai mėgstu tvarkytis <...>*. Galima teigti, kad tėvų pomėgiai daro netiesioginę įtaką vaiko kūrybinei raiškai.

Kiti tėvams pateikti klausimai buvo susiję su vaiko kūrybiškumo ugdymu šeimoje. Tėvų pastangos ugdyti vaiko kūrybiškumą atskleidžiamos trimis kategorijomis: *vaiko kūrybinės erdvės namuose; vaiko kūrybinės veiklos inicijavimas; veikla, kuria tėvai dalijasi su vaiku (-ais) namuose*.

Apibūdinant *vaiko kūrybines erdves namuose*, labiausiai buvo akcentuojamos šios subkategorijos: *vaikų kambarys arba individualus vaiko kūrybos kampelis, laikinų kūrybinių erdvių sukūrimas*, užtikrinant spontaniškai gimusių vaiko kūrybinių idėjų realizavimą (pavyzdžiui, *erdvės (virtuvė, kiemas), suteikiančios galimybę vaikui tyrinėti ir eksperimentuoti*).

Kalbant apie *vaiko kūrybinės veiklos inicijavimą*, buvo pastebėta, kad vaikų kūrybiškumui ugdyti svarbios patrauklios kūrybinės medžiagos ir tėvų pastangos (idėjų teikimas) skatinant vaiko kūrybines veiklas ir jos plėtrą: <...> *reikia vaikams pasiūlyti, parodyti, kokių įdomių kūrybinių medžiagų mes turime, kokius žaidimus galime pažaisti ar sukurti kūrybinį*

darbelį <...> dažnai patariame, kaip žaisti su lėlėmis, kad būtų įdomiau <...> pasiūlome susigalvoti įsivaizduojamus lėlių draugus, kiekvieną kaip nors skirtingai aprengti, sušukuoti ir kt. <...> kartais vaikai negeba savarankiškai susirasti sau veiklos, tai sudomina kokia nors veikla (bendrais žaidimais, kūrybinių darbelių gamyba ir pan.) <...>.

Aptariant vaiko kūrybiškumo ugdymą šeimoje, daugiausiai subkategorijų galima išskirti kategorijoje *veikla, kuria tėvai dalijasi su vaiku(-ais) namuose*. Analizuojant tėvų pasakojimus apie jų šeimos bendrą veiklą, išryškėjo šios subkategorijos: *aktyvūs žaidimai lauke ir namuose; žaidybinių situacijų improvizavimas / kūrimas; meninė kūryba (piešimas, lipdymas, lankstymas, konstravimas); knygų skaitymas, pasakų sekimas; išvykos, pasi-vaikščiojimai gamtoje; kūrybinės improvizacijos drauge gaminant maistą; bendras namų ruošos darbų atlikimas; koncertų ir spektaklių lankymas*. Akivaizdu, kad tėvų nurodyta bendra šeimos veikla glaudžiai siejasi su vaiko kūrybiškumo ugdymu(si). Reikšminga yra tai, kad tėvai veikia kartu su vaikais namuose, tai dar kartą patvirtina ir kategorija *vaikas ir jo mėgstama veikla*, kuri atskleidžiama per subkategorijas apie vaikui svarbią bendrą šeimos veiklą (*bendri šeimos žaidimai; dalyvavimas bendroje namų ruošos veikloje; pasakų skaitymas; pasivaikščiojimai gamtoje; meninė kūryba (piešimas, lipdymas, konstravimas), spektaklių ir koncertų lankymas*). Taigi tėvai palaiko vaiko veiklumą namuose, suvokdami, kad taip gimsta naujos idėjos, skatinančios jo kūrybinį aktyvumą.

Platesnį tėvų supratimą apie vaiko kūrybiškumą atskleidžia kategorijai *tėvų samprotavimai apie vaiko kūrybinę veiklą* atstovaujančios subkategorijos *naujos patirties įgijimas, individuali, savita vaiko raiška, kūrybiškas mąstymas, pasirūpinimas kūrybai reikalingomis priemonėmis ir pagalba, aktyvus ir savarankiškas kūrybinis vaiko veikimas*. Tai įrodo, kad tėvai įvairiose gyvenimiškose situacijose pastebi vaiko kūrybinių galių skleidimąsi ir siekia jas plėtoti.

Galima formuluoti išvadą, kad šeimos vertybės ir bendravimas, nevaržantis vaiko kūrybinės laisvės ir saviraiškos, taip pat namų fizinė aplinka yra reikšmingi veiksniai, lemiantys vaiko kūrybiškumo plėtrą.

Išvados

Tyrimas leido atskleisti tėvų edukacijos svarbą vaikų kūrybiškumui ugdyti šeimoje, remiantis tėvų diskurso koncepcijomis ir vaikų kūrybinio aktyvumo bei šeimos namų aplinkos stebėjimo duomenimis.

1. Vaiko kūrybiniam aktyvumui lemiamą reikšmę pirmiausia turi suaugusiųjų veiksmai, tiksliau sakant, jų gebėjimai puoselėti vaiko kūrybiškumą, taikant tinkamas ugdymo strategijas ir principus. Tėvų gebėjimai kurti vaikui palankią ugdymosi aplinką namuose (rūpintis patraukliomis kūrybinėmis medžiagomis bei priemonėmis, organizuoti įdomią kūrybinę veiklą, pastebėti ir palaikyti spontaniškai gimstantį vaiko kūrybiškumą) lemia vaiko kūrybinį aktyvumą ir jo kūrybinių gebėjimų skleidimąsi.

2. Tėvai, tiesiogiai įsitraukdami į ugdymo procesą ir sąveikaudami su vaiku, užtikrina abipusę kūrybinės patirties plėtrą. Taigi per kūrybines popietes šeimai darniai bendraujant ir bendradarbiaujant skatinama vaiko kūrybinė raiška, tėvai praktiškai mokosi organizuoti vaikui reikšmingą kūrybinę veiklą ir kurti sąveikas, padedančias plėtoti jo kūrybiškumą namuose.

3. Vaiko kūrybinių gebėjimų skleidimąsi lemia šeima ir jos aplinka. Siekiant ugdyti(s) vaiko kūrybiškumą šeimoje, svarbiausi yra trys kontekstai: *socialinis kontekstas* (darnūs tarpusavio santykiai, lygiavertis bendravimas ir vaiko nuomonės paisymas, laiko praleidimas drauge, kuriant reikšmingas sąveikas), *fizinis kontekstas* (palankių sąlygų vaiko kūrybiniam veiklumui sudarymas, pasirūpinimas priemonėmis, kūrybinėmis medžiagomis, įdomios veiklos inicijavimas), *psichologinis kontekstas* (saugumas, meilė, komunikabilumas (paskatinimai, pagyrimai, patarimai, diskusijos), pagalbos teikimas).

4. Kūrybinių priemonių ir veiklos įvairovė, dialogu pagrįstas bendravimas, vaiko individualios raiškos pastebėjimas ir skatinimas, kūrybinės laisvės nevaržymas, pagarba jo kūrybai, įkvepiantis tėvų pavyzdys ir darnūs šeimos santykiai yra reikšmingi veiksniai, lemiantys vaiko kūrybiškumą.

5. Tėvų į(si)traukimas į ugdymą yra plačiai pripažįstamas, jis teigiamai veikia ne tik vaiko kūrybiškumo ugdymą(si), bet ir visos šeimos tarpusavio santykius bei kūrybinę patirtį. Tad ugdymo įstaigos, suvokiančios, kad kokybiškas vaikų ugdymas nukenčia dėl nepakankamo tėvų dalyvavimo vaikų ugdymo(si) procese bei jų pedagoginio švietimo, turėtų aktyviau ieškoti bendradarbiavimo su tėvais galimybių ir būdų.

Literatūra

- Arthur, J., Warning, M., Coe, R., Hedges, L.V. (2012). *Research methods and methodologies in education*. London: Sage.
- Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
- Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
- Boyd, D. ir Bee, H. (2011). *Augantis vaikas: Vadovėlis*. Vilnius: Vaistų žinios.
- Development Matters in the Early Years Foundation Stage (EYFS) (2012). Prieiga per internetą: <http://www.foundationyears.org.uk/files/2012/03/Development-Matters-FINAL-PRINT-AMENDED.pdf> (žiūrėta 2016 11 14).
- Fumoto, H., Robson, S., Greenfield, S., Hargreaves D. (2012). *Young Children's Creative Thinking*. London: Sage.
- Grakauskaitė-Karkockienė, D. (2002). *Kūrybos psichologija*. Vilnius: Logotipas.
- Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. (2014). Prieiga per internetą: http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir795/dir39/dir1/1_0.php (žiūrėta 2014 11 14).
- Jonynienė, V. (2004). Kūrybiškumo ugdymas pradinėje mokykloje. *Žvirblių takas*, 6, 10–12.

- Kalantzis, M., Cape, B. (2012). *New Learning. Second Edition. Elements of a science of education.* Cambridge.
- Petrulytė, A. (2013). Vaiko kūrybiškumo ugdymo šeimoje aspektai. *Žvirblių takas*, 5, 2–6.
- Pocienė, J. S. (2010). *Ikimokyklinis ugdymas: raida, pedagoginės sistemos.* Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Quality Matters in Early Childhood Education and Care: United Kingdom (England). (2012). Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/edu/school/50165861.pdf> (žiūrėta 2015 01 06).
- Simonton, D. K. (2000). Creativity: Cognition, personal, developmental, and social aspects. *American Psychologist*, 55, 151–158.
- The OECD Innovation strategy: Getting a head Start on Tomorrow (2010). Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/inclusive-rowth/The%20OECD%20Innovation%20Strategy.pdf> (žiūrėta 2014 04 07).
- Torrance, E. P. (1988). *The nature of creativity as manifest in its testing.* Prieiga per internetą: http://www.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=ZYo5AAAIAAJ&oi=fnd&pg=PA43&dq=The+nature+of+creativity+as+manifest+in+its+testing.&ots=Od2kouJykg&sig=qUBCeyWKgwKV_TFFWGa-nTFPOPw&redir_esc=y#v=onepage&q=The%20nature%20of%20creativity%20as%20manifest%20in%20its%20testing.&f=false (žiūrėta 2016 04 07).
- Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“.. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425517&p_query=&ptr2=2 (žiūrėta 2016 11 01).
- Zhou, C. (2012). *Integrating creativity training into Problem and Project-Based Learning curriculum in engineering education.* Prieiga per internetą: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=4d735d04-81d9-4abe-b4d9-f8a9829723e3%40sessionmgr114&hid=123> (žiūrėta 2014 05 20).
- Zuckerman, G. (2007). Child – Adult Interaction That Creates a Zone Of Proximal Development. *Journal of Russia and East European Psychology*, 3(45), 43–69.

Parent's Education for Child's Creativity Development in the Family

Aušra Burbienė¹, Aldona Mazolevskienė²

¹ Panevėžys City Municipality Administration, Education and Youth Affairs Department, Laisvės a. 23, LT-35200 Panevėžys, ausra.burbiene@panevezys.lt

² Vytautas Magnus University, Education Academy, Teacher Training Institute, T. Ševčenkos g. 31, LT- 03111 Vilnius, Lithuania, aldona.mazolevskiene@vdu.lt

Summary

Children's creativity is most visible in the earliest stages, consequently the family role in the formation of a creative and responsible personality is extremely important. The family can meet children's interests and needs in the best way, as different situations that stimulate a creative

thinking may arise in contact with a child when his or her artistic freedom is guaranteed. It is observed that education institutions give little attention to the education of parents, to their involvement into children's educational processes and promotion to develop children's creativity at home. It is evident that families lack the experience and targeted counselling (experiential learning) for increasing children's originality and the originality stimulating environment at home.

In order to evaluate the role of parents in the development of creativity-stimulating environment *the objective of the study* was specified – to learn how children's creativity is cultivated in a family and in a favourable educational environment.

Scientific literature analysis was performed when reviewing the concept of creativity, creativity-promoting activities and the family function in education of creativity. In order to reveal parents' and children's experience gained during the creative afternoons the *formalized interview* was used. Parents' opinions and evaluation of creative activity importance were revealed with the help of this method. In order to observe children's creative activity, when interacting with their parents during the creative afternoons, the *observation in natural environment* method was used. Children expressed themselves naturally acting free in a creative activity. Observation data were video registered. A *case study* method was applied for discovery of the chosen family home environment that influences children's creativity. The description (characteristics) of the family home environment were prepared. Qualitative data analysis was done based on deep qualitative interviews and observational data, and on the interpretation of qualitative study results.

The study revealed that a successful children's creativity education in a family depends, first of all, on harmonious and the child and his needs-oriented relationship in the family; second – on parents' capacity to guarantee the child continued learning at home by creating a favourable environment for study; third – on home environment where children's creative activity is promoted and supported and which is full of creativity-incentive means, materials and where the time for joint creative games, experiments and artistic creativity is not lacking.

Keywords: *creativity, parent's education, educational environment, education in the family.*

Gauta 2018 11 19/ Received 19 11 2018
Priimta 2018 12 14 / Accepted 14 12 2018